

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

Nr

1919

1. Obiekt

BUDYNEK ZAKŁADÓW CHEMICZNYCH RÜTGERSA

2. Czas powstania

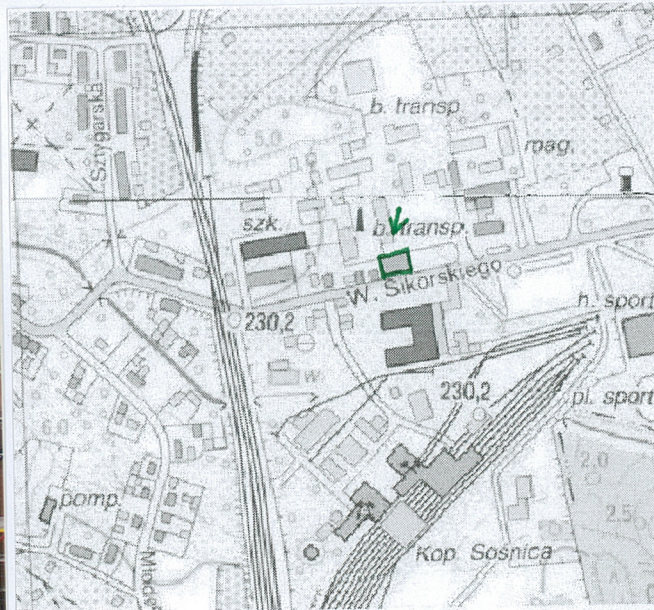
ok. 1895-1900

3. Miejscowość

GLIWICE

SOSNICA

11. Zdjęcia, rzut, sytuacja, orientacja

Orientacja 1:7000

4. Adres

ul. Sikorskiego 103
44-103 Gliwice

nr ewidencyjny działki: 15/3

nr księgi wieczystej: KW [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

województwo: śląskie

powiat: grodzki Gliwice

gmina: Gliwice

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Sosnitza, Gleiwitz-Oehringen

7. Przynależność administracyjna przed 01.01.1999

województwo: katowickie

gmina: Gliwice

8. Właściciel i jego adres

FIJAŁKOWSKI

ul. Żorska 75

44-203 Rybnik

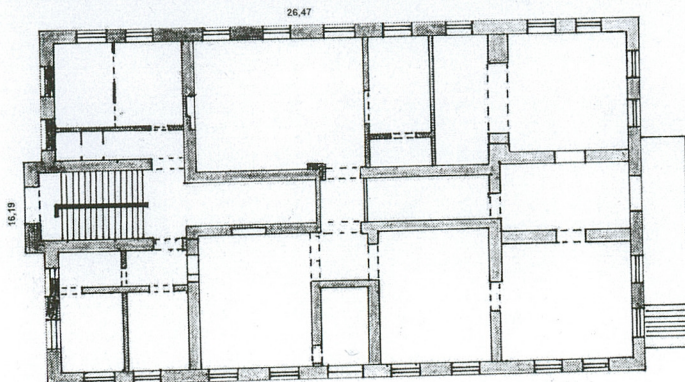
9. Użytkownik i jego adres

FIJAŁKOWSKI

ul. Żorska 75

44-203 Rybnik

10. Rejestr zabytków

skala 1:50

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Akta archiwalne dotyczące budynku nie zachowały się. Z zachowanych materiałów kartograficznych wynika, że budynek był częścią zlokalizowanej w Sośnicy filii zakładów chemicznych „Rütgers Werke” z Wielkich Hajduk (ob. Chorzów), zajmujących się przetwarzaniem węgla kamiennego. Filia fabryki powstała po roku 1894, kiedy poprawiono i utwardzono drogę łączącą Sośnicę z Zabrzem.

Budynek nawiązuje do budowli reprezentacyjnych (ratusze) holenderskich, niemieckich i francuskich XVII w., gdzie często stosowano na fasadach nie będących ścianami szczytowymi ryzality zwieńczone szczytami (w tym wypadku pseudoryzality). Budynek pełnił pierwotnie funkcję budynku administracyjnego, co wyraźnie wynika z analizy jego rzutu (przed przebudową w II poł. XX w.). Właściciel przypuszczalnie chciał wyróżnić go z zespołu otaczającej zabudowy, zapewne dlatego zaakceptował projekt nawiązujący do francuskiego renesansu, obecnego w niektórych budowlach dość długo.

W 1924 roku zabudowania fabryczne z powodu wygaśnięcia licencji na dalszą produkcję przejęła posiadająca siedzibę po drugiej stronie drogi Gliwice-Zabrze kopalnia „Oehringen” (późniejsza Sośnica). Nie wiadomo, jaka była początkowo funkcja budynku, prawdopodobnie około 1950 roku zlokalizowano w nim zakładową przychodnię lekarską, istniejącą do 1987 roku. W czasie działania przychodni wnętrza zostały niemal całkowicie przerobione, nie zachowały się (oprócz klatki schodowej) żadne elementy pierwotnego wyposażenia. Po opuszczeniu budynku przez przychodnię był on systematycznie dewastowany i rabowany z wyposażenia i wszelkich instalacji. Po nabyciu budynku przez firmę „Fijałkowski” nowy właściciel rozpoczął trwający obecnie remont.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: budynek wolnostojący, fasada od strony ulicy Sikorskiego; po przeciwnej stronie ulicy pozostałości zabudowań dawnego Pola Wschód KWK "Sośnica" (m. in. cechownia); ogrodzenie prowizoryczne z siatki.

Materiał, konstrukcja, technika: *ściany:* murowane z cegły klinkierowej z zewnątrz; *sklepienia i stropy:* drewniane, w piwnicach ceramiczne (Kleina); *więźba dachowa:* drewniana, płatwiowo-kleszczowa; *pokrycie dachu:* papa (docelowo: blacha); *posadzki, podłogi:* drewniane; *schody:* zewnętrzne: murowane, jednobiegowe (wtórne); wewnętrzne: drewniane na konstrukcji stalowej, dwubiegowe ze spocznikiem; *otwory:* okna prostokątne zwieńczone łukiem odcinkowym, w trzeciej kondygnacji w fasadzie (wzdłuż balkonu zajmującego przestrzeń pomiędzy ryzalitami) i w elewacji tylnej prostokątne; w połaciach dachowych niewielkie lukarny; w elewacji pd i pn wejścia do budynku prostokątne, zwieńczone łukiem odcinkowym.

Rzut:

budynek na rzucie prostokąta, trzytraktowy.

Bryła:

zwarta, dwukondygnacyjna z użytkowym poddaszem (funkcja mieszkalna); budynek w całości podpiwniczony; ryzalit w elewacji pd; dach mansardowy.

Elewacje:

Dziewięcioosiową fasadę ujmują na osiach zewnętrznych dwa identyczne pseudoryzality (każdy dwuosiowy), zwieńczone wysokimi trójkątnymi szczytami; na osi środkowej w 1. kondygnacji okno ujęte dekoracją ceglana w formie krenelażu ponad oknem i podwójną kształtką podkreślającą jego odmienny charakter (było to pierwotne wejście od strony fasady); elewacja tylna symetryczna, ukształtowana identycznie, jak fasada z wyjątkiem okna na osi centralnej; kondygnacja ta ozdobiona jest poziomymi pasami z cegły w ciemniejszym odcieniu; zwieńczenie 2. kondygnacji stanowi pas geometrycznej dekoracji ułożonej z cegły w tym samym odcieniu, co pasy 1. kondygnacji; elewacje boczne pięcioosiowe z ryzalitem na osi środkowej w elewacji zach. i pseudoryzalitem w elewacji wsch., w których w części parterowej znajdują się wejścia do budynku, a ponad nimi po dwa okna na każdej kondygnacji – w elewacji zach. doświetlające klatkę schodową, w elewacji wsch. doświetlające pokoje 2. i 3. kondygnacji; ryzality na elewacjach bocznych także zwieńczone trójkątnymi szczytami, które ozdobione są ceglana dekoracją w formie uskoków; pseudoryzality i osie pomiędzy nimi oddzielają ceglane lizeny biegnące spod gzymsu przez dwie kondygnacje i cokół, który przepruty jest wysoko wyniesionymi oknami piwnic; trójkątne szczyty biegnące po linii zabudowy całego budynku posiadają odrębne dwuspadowe strome dachy; nad całym budynkiem dach mansardowy z czterema lukarnami w elewacjach bocznych (po dwie w każdej).

Wnętrze:

na każdej kondygnacji po obu stronach długiego korytarza znajdują się pokoje; na 2. kondygnacji widoczne pierwotne ukształtowanie wejścia z klatki schodowej do korytarza (później zamurowane i oddzielone wtórnymi małymi drzwiami, po których został ślad w murze); na 3. kondygnacji od strony fasady znajduje się balkon; w pomieszczeniach 3. kondygnacji leżą zachowane fragmenty kutej dekoracji dachu (sterczyna) i balkonu (balustrada).

Wyposażenie:

nie zachowało się.

Instalacje: brak.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
6729,5 m ³	1252,3 m ²	budynek administracyjny	nie użytkowany, w trakcie remontu
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) - 1950-1987: wnętrza w trakcie użytkowania niemal całkowicie przekształcone poprzez dowolne przebijanie otworów drzwiowych oraz zmiany kształtu istniejących, burzenie ścian działowych i budowę nowych, malowanie ścian farbami olejnymi itp. z całkowitym pominięciem zabytkowego charakteru obiektu; - w ciągu ostatnich kilku lat niemal całkowita dewastacja wyposażenia (wrywanie drzwi, okien, kradzież pokrycia dachu z blachy ocynkowanej, wrywanie ze ścian instalacji oraz wszelkich elementów metalowych, zrywanie podłóg itd.); - po nabyciu budynku przez obecnego właściciela został on zabezpieczony przed dalszymi zniszczeniami; rozpoczęto remont kapitalny z uwzględnieniem zabytkowego charakteru obiektu.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) fundamenty: w stanie dobrym; ściany zewnętrzne: malowane farbą emulsyjną kładzioną na klinkier; obecnie trwają prace związane z czyszczeniem ceglanych elewacji; ściany wewnętrzne: stan bardzo zły, skute wszystkie tynki, wymieniane na nowe; na poddaszu odsłonięte fragmenty fachwerku; sklepienia, stropy: sklepienia oryginalne, zachowane we w miarę dobrym stanie; dach – konstrukcja i pokrycie: konstrukcja dachowa wymaga częściowej wymiany i uzupełnień; w większej części już wykonano konieczne remonty; obecnie dach pokryty jest papą; przewiduje się pokrycie dachu blachą, zgodnie ze stanem pierwotnym; wyposażenie: brak; instalacje: brak.	
		20. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie Budynek remontowany zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i pod kątem przywrócenia pierwotnego wyglądu (znanego ze starych widokówek i fotografii). Właściciel zachowując to, co pozostało z oryginalnej struktury budynku, dąży do jak najwierniejszego odtworzenia detali, np. kutej sterczyn na wszystkich szczytach, grzebienia na kalenicy dachu i na daszkach nad szczytami, kutej balustrady balkonu (część tych elementów zachowała się, brakujące zostaną dorobione wg pozostałych wzorów). Ewentualny wpis do rejestru zabytków jak najbardziej uzasadniony.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- luźne materiały kartograficzne ze zbiorów Izby Tradycji KWK „Sośnica-Makoszowy”
- inwentaryzacja architektoniczna z roku 2002 w posiadaniu właściciela budynku

22. Bibliografia

- *Historia dzielnicy i kopalni „Sośnica”*, praca zbiorowa, Gliwice 1996

23. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

- fotografie ze zbiorów Izby Tradycji KWK „Sośnica-Makoszowy”

24. Uwagi różne

25. Opracowanie karty ewidencyjnej (data i podpis)

15.12.2010 Maciej Dnow

tekst.....

15.12.2010 Maciej Dnow

(data i podpis)

plany,

rysunki.....

15.12.2010 Maciej Dnow

(data i podpis)

zdjęcia

fotograficzne.....

15.12.2010 Maciej Dnow

(data i podpis)

miejsce przechowywania negatywów :

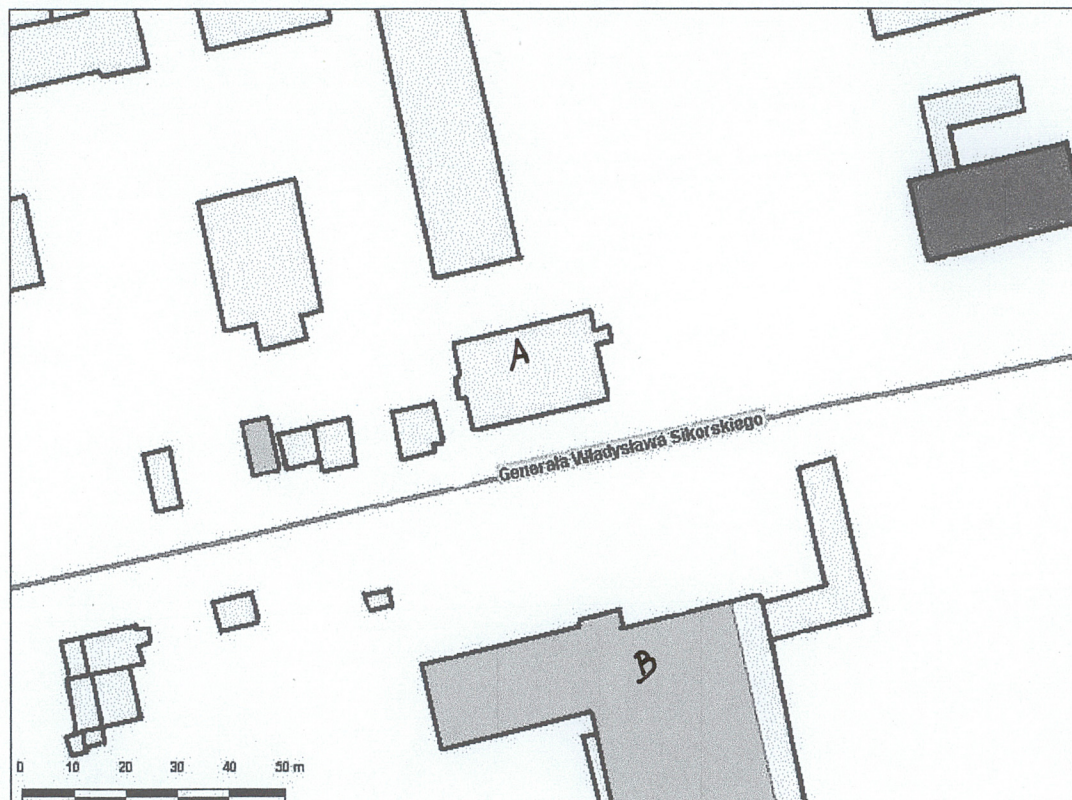
Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

7 wkładek

1. Miejscowość	Gliwice	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres	6. Zawartość wkładki:
2. Gmina	Gliwice	Budynek zakładów chemicznych Rütgersa ul. Sikorskiego 103 44-103 Gliwice	Sytuacja skala 1:1000
3. Powiat grodzki	Gliwice		
4. Województwo	śląskie		

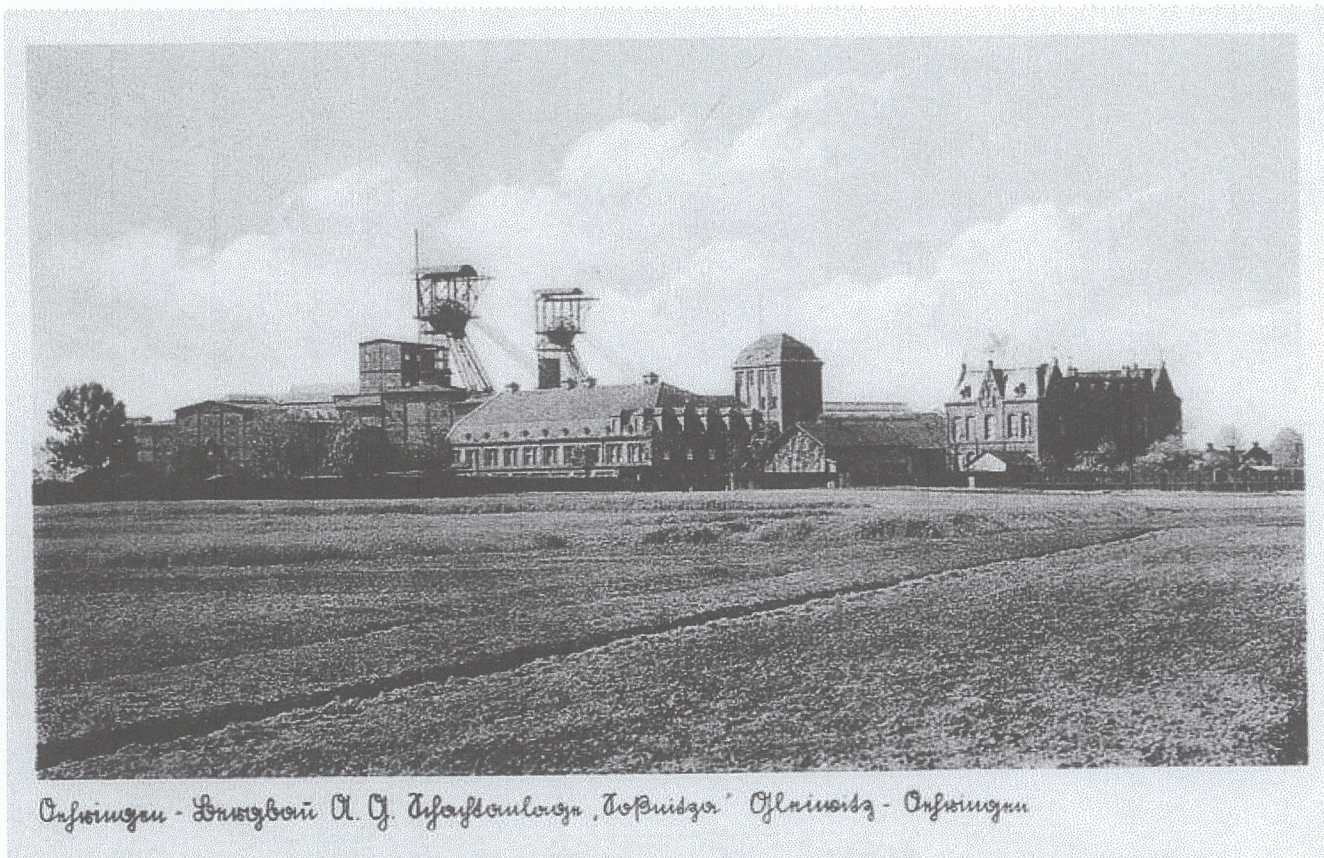
A – budynek administracyjny Zakładów Chemicznych Rütgersa

B – zabudowania dawnego Pola „Wschód” Kopalni Węgla Kamiennego „Sośnica”

Wkładkę założył: (data i podpis)

15.12.2010 Maciej Dmowski

1. Miejscowość	Gliwice	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres	6. Zawartość wkładki:
2. Gmina	Gliwice	Budynek zakładów chemicznych Rütgersa ul. Sikorskiego 103 44-103 Gliwice	Fotografia archiwalna
3. Powiat grodzki	Gliwice		
4. Województwo	śląskie		

Onfingun - Brzegówi A. G. Złotyłomowu „ŁoBuidzo” Ofnawisz - Onfingun

Widok na zabudowania Pola „Wschód” kopalni „Sośnica”. Po prawej widoczny budynek dawnych zakładów chemicznych. Poczтівka z lat 30. XX w.

Wkładkę założył: (data i podpis)

15.12.2010 Maciej Drow

1. Miejscowość	Gliwice	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres	6. Zawartość wkładki:
2. Gmina	Gliwice	Budynek zakładów chemicznych Rütgersa	Fotografia archiwalna
3. Powiat grodzki	Gliwice	ul. Sikorskiego 103	
4. Województwo	śląskie	44-103 Gliwice	

Stan obiektu w roku 2000

Wkładkę założył: (data i podpis)

15.12.2010

Marek Dąb

1. Miejscowość	Gliwice	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres	6. Zawartość wkładki:
2. Gmina	Gliwice	Budynek zakładów chemicznych Rütgersa	Fotografie
3. Powiat grodzki	Gliwice	ul. Sikorskiego 103	
4. Województwo	śląskie	44-103 Gliwice	

1.

2.

Wkładkę założył: (data i podpis)

15. 12. 2010 Maciej Dmowski

3.

4.

5.

1. Miejscowość Gliwice
2. Gmina Gliwice
3. Powiat grodzki Gliwice
4. Województwo śląskie

5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres
Budynek zakładów chemicznych Rütgersa
ul. Sikorskiego 103
44-103 Gliwice

6. Zawartość wkładki:
Fotografie

6.

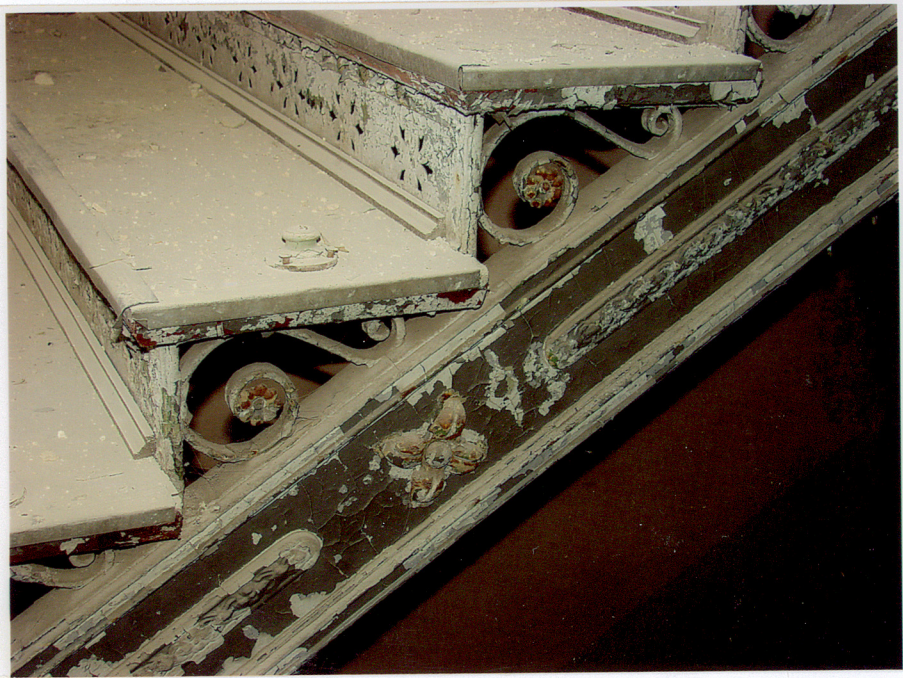
7.

8.

Wkładkę założył: (data i podpis)

15.12.2010 Małgorzata Dąbrowska

9.

11.

10.

1. Miejscowość	Gliwice	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres	6. Zawartość wkładki:
2. Gmina	Gliwice	Budynek zakładów chemicznych Rütgersa	Fotografie
3. Powiat grodzki	Gliwice	ul. Sikorskiego 103	
4. Województwo	śląskie	44-103 Gliwice	

12.

13.

Wkładkę założył: (data i podpis)

15.12.2010 Maciej Dąb

14.

1. Miejscowość	Gliwice	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres	6. Zawartość wkładki:
2. Gmina	Gliwice	Budynek zakładów chemicznych Rütgersa	Podpisy do fotografii
3. Powiat grodzki	Gliwice	ul. Sikorskiego 103	
4. Województwo	śląskie	44-103 Gliwice	

1. Elewacja północna
2. Elewacja zachodnia
3. Ryzalit elewacji północnej
4. Zamurowane wejście główne na osi fasady
5. Balkon poddasza od strony fasady
6. Facjata
7. Okno piwnicy z oryginalną kratą
8. Korytarz pierwszego piętra i klatka schodowa
9. Schody – detal
10. Częściowo zamurowane przejście z korytarza na klatkę schodową
11. Ściana konstrukcji szkieletowej na poddaszu
12. Poddasze
13. Zachowany fragment kutych ozdób dachu
14. Oryginalna podłoga

Wkładkę założył: (data i podpis)

15.12.2010 Maciej Dnor